

справедливого розслідування.

ЛІТЕРАТУРА:

- 1.Бондар В. Цифрові бази даних у судово-експертній діяльності як засіб оптимізації її інформаційного забезпечення. *Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е.О. Дідоренка*. 2021. № 3(95). С.241-256. URL: <https://doi.org/10.33766/2524-0323.95.241-256> (дата звернення 19.04.2023).
- 2.БЕБ розробляє автоматизовану аналітичну систему. URL:<https://esbu.gov.ua/news/beb-rozroblyaye-avtomatizovanu-analitichnu-sistemu> (дата звернення 19.04.2023).
- 3.Демура М.І., Клепка Д.І., Крицька І.О. Забезпечення прав та законних інтересів особи в умовах «діджиталізації» кримінального провадження. *Часопис Київського університету права*. 2020. №1.С. 295-30.

УДК 330.161

Вівчар О. І.
*д.е.н., професор,
професор кафедри безпеки та
правоохоронної діяльності,
Західноукраїнський
національний університет*

БЕЗПЕКОЗНАВЧИЙ ПРАКТИЧНИЙ БАЗИС ФУНКЦІОНУВАННЯ МЕРЕЖЕВИХ СТРУКТУР: НОВІ ВИКЛИКИ ТА МОЖЛИВОСТІ

У сучасних трансформаційних умовах комплексне дослідження нових викликів та можливостей на економічну безпеку підприємств набуває значущості та актуальності. Саме забезпечення економічної безпеки підприємств мережеских структур є основною умовою функціонування кожного суб'єкта господарювання ринкової економіки в динамічно мінливому середовищі. В умовах, що склалися, керівникам необхідно бути готовими до таких викликів і вміти запобігати виникненню негативних явищ та протидіяти загрозам, а також впроваджувати організаційні заходи щодо протидії кризовим явищам із мінімальними витратами.

На основі проведеного дослідження встановлено, що загалом загрози економічній безпеці підприємств мережеских структур варто розглядати як сукупність умов, процесів і факторів, що перешкоджають реалізації економічних інтересів підприємства або створюють деяку небезпеку для їхнього функціонування [1, с. 55].

Погоджуючись із концептуальним поділом загроз на зовнішні й внутрішні, ідентифіковано загрози економічній безпеці в контексті методики потрійної Prt-моделі (збиток, час, імовірність) ранжування загроз. Методика містить п'ять етапів: 1) ранжирування загроз за основними ознаками; 2) групування загроз за типами; 3) виокремлення пріоритетних напрямків

проектних рішень; 4) формування PRT-матриці загроз; 5) виокремлення основних загроз економічній безпеці підприємств мережевих структур. Відповідно до даного підходу відбувається процес виявлення й ранжування загроз можливого реагувати на найнебезпечніші з них у межах наявних у мережевій системі ресурсів. У табл. 1 подано дані про можливу черговість реагування на певні види загроз відповідно до основних проектних рішень – обмеження за часом і бюджетом.

Таблиця 1. PRT-матриця загроз економічній безпеці підприємства

№	Загрози	Збитки (З)	Час (Т)	Рівень загрози	Ймовірність (Р)
U1	Отримання збитків внаслідок втрат	1	1	ДВ	1
U2	Зниження конкурентоспроможності	1	1	ДВ	1
U3	Зменшення виручки від реалізації продажів	1	1	ДВ	2
U4	Зниження рентабельності продажів	1	2	В	2
U5	Зменшення темпів виробництва	1	2	В	2
U6	Невчасність виконання визначених завдань	3	1	С	2
U7	Невчасність виконання визначених завдань	3	1	С	2
U8	Зменшення ефективності	2	2	С	2
U9	Зниження забезпечення мережевої системи кадровим потенціалом	2	2	С	2
U10	Втрата ринків збуту	1	3	С	3
U11	Зниження доступності кредитних ресурсів	2	3	Н	3
U12	Штрафні санкції за порушення законодавства і видатки на усунення збитків	3	3	ДН	2
U13	Зниження якості продукції	3	3	ДН	3

* сформовано автором

Таким чином, спочатку реалізуються заходи на достатньо ймовірні загрози з дуже високим рівнем, далі за наявності достатніх бюджету й часу – ймовірні загрози з дуже високим рівнем і достатньо ймовірні з високим рівнем, останніми – малоймовірні з дуже низьким рівнем. З практичної точки зору проведено комплексне дослідження впливу загроз економічній безпеці підприємств мережевих структур. Так, для оцінювання потенційних загроз економічній безпеці підприємств мережевих структур (U_i) сформуємо PRT-матрицю на основі застосування методу експертних оцінок. Максимальний потенційний рівень збитку від настання загрози оцінимо 1 балом, середній – 2 бали, мінімальний – 3 бали. Прогнозований час настання загрози в

короткостроковій перспективі оцінимо 1 балом, середньострокової – 2 балами, довгострокової – 3 балами. Відповідно обраної методології, проведемо ранжування загрози за порядком реалізації заходів протидії. При оцінюванні загроз економічній безпеці підприємств мережевих структур основний акцент зроблено на величині можливого збитку (P) й очікуваному часі реалізації загрози (T), показник співвідношення яких характеризує «рівень загрози». Залежно від чисельних значень бальних оцінок параметрів P та T , рівень загроз визначається одним з п'яти показників: «дуже високий», «високий», «середній», «низький», «дуже низький».

Пропонований комплексний підхід до оцінювання загроз економічній безпеці підприємств мережевих структур, що передбачає зосередження ресурсів у пріоритетних напрямках діяльності для досягнення її цілей, дає змогу здійснити пріоритизацію заходів забезпечення економічної безпеки за кількісною (бальною) оцінкою рівня загрози й імовірності її настання. Таким чином, дана методика виявлення загроз економічній безпеці підприємств мережевих структур, на основі якої визначають величину можливого збитку, очікуваний час реалізації загрози й імовірність її настання, враховує також принцип проєктних рішень у системі забезпечення безпеки. Це дає змогу здійснити необхідне ранжування загроз для подальшого планування діяльності й реалізації заходів щодо протидії виявленим загрозам.

Забезпечення економічної безпеки підприємств мережевих структур передбачає насамперед досягнення й підтримку стану максимально ефективного використання ресурсів для запобігання виникненню загроз і стабільного функціонування суб'єкта. Категорія «економічна безпека організації підприємств мережевих структур» вказує на деяку повторюваність виконуваних дій, спрямованих на досягнення й підтримку цільового (оптимального) стану економічної системи, тобто йдеться здійснення певної регулярної операційної процесної діяльності. Застосування проєктних рішень спрямоване на досягнення визначеного рівня економічної безпеки, тобто цей перехід з одного стану (поточного) в інший (цільовий, оптимальний). Для досягнення необхідного цільового (оптимального) рівня розробляється план заходів, а також встановлюються терміни їхньої реалізації. Коли результат досягнуто, система економічної безпеки переходить у процесний режим, тому що підтримка необхідного рівня економічної безпеки в довгостроковій перспективі – це операційна діяльність [2, с. 106].

Прорезюмувавши, слід зазначити, що досліджена методика мережевого моделювання дасть змогу реалізувати практичний базис забезпечення економічної безпеки підприємств мережевих структур, а також сформулювати основні напрямки застосування Prt-матриці на основі ранжування загроз. Керуючись принципами управління економічною безпекою підприємства мережевих структур в контексті «ціль-ресурси-час» для оцінювання загроз запропоновано використовувати такі показники: ймовірність реалізації загроз (R), величина можливого збитку (P), очікуваний час реалізації загроз (T). Відзначено, що даний підхід на основі застосування в практичній діяльності підприємств мережевих структур з урахуванням обмеженості наявних ресурсів мають найнебезпечніші загрози та дає змогу впровадити в

управління мережевою системою комплексний підхід до оцінювання загроз економічній безпеці й здійснювати пріоритизацію заходів для її забезпечення.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Андрушків Б. М. Економічна та майнова безпека підприємства та підприємництва. Антирейдерство: *монографія*. Тернопіль: Тернограф. 2012. 456 с.
2. Вівчар О. І. Управління економічною безпекою підприємств: соціогуманітарні контексти: *монографія*. Тернопіль, ФОП Паляниця В. А., 2018. 515 с.

УДК 342.951+343.378

Герчаківська О. Я.
*аспірант 2 року навчання,
Західноукраїнський
національний університет*

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВІ ДОМІНАНТИ ПРОТИДІЇ КОНТРАБАНДИ В УКРАЇНІ

В умовах сьогодення до одного з першочергових завдань держави у справі захисту її економічних та безпекових інтересів потрібно віднести мінімізацію митних деліктів, а особливо контрабанди. Крім цього, проведення контрабандних операцій на практиці супроводжується вчиненням корупційних діянь посадовими службовими особами митних та прикордонних інституцій. В умовах війни результати такої злочинної діяльності негативно впливають на суспільні відносини у сфері захисту життя та здоров'я громадян, зокрема у випадку контрабанди зброї та боєприпасів, ядерних матеріалів і речовин, наркотичних засобів, алкоголю, сигарет, культурних цінностей etc. Для прикладу, лише через «товарну контрабанду» Україна втрачає 70–100 млрд грн щорічно, а обсяг контрабанди налічує приблизно 10-12 млрд дол. США, що спричиняє зменшення валового внутрішнього продукту (9,5-11 млрд дол. США), скорочення робочих місць (870 тис.), а також відтік валюти за кордон (6,4 млрд дол. США) [1].

Дослідженням нормативно-правових аспектів запобігання та протидії контрабанді займалися відомі українські науковці-правники, серед яких: П.П. Андрушко, Ю.В. Баулін, В.Д. Басай, О.Г. Бортнік, С.В. Венедіктов, Р.А. Калюжний, Д.А. Козачук, М.Л. Смолярова, О.Е. Стрельченко, А.В. Малько, А.М. Полях, Ю.Г. Пономаренко, С.М. Ходак, П.В. Хряпінський, В.М. Шевчук, В.А. Щербань ін. Потрібно також наголосити, що сфера вивчення адміністративно-правових аспектів протидії митним правопорушенням загалом та контрабанди зокрема, потребує систематизації та осучаснення, особливо в умовах воєнних реалій. Вважаємо, що адміністративно-правові заходи, як і будь-яка правова категорія, є поняттям не усталеним, статичним, а характеризуються постійною динамікою, розвитком та удосконаленням.